

POSTANOWIENIE

Dnia 24 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk

w sprawie **A. S.**

skazanego z art. 197 § 1 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 24 stycznia 2025 r.,

kasacji obrońcy

od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach

z dnia 24 listopada 2023 r., sygn. akt VI Ka 650/23,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Zabrzu

z dnia 5 kwietnia 2023 r., sygn. akt II K 549/18,

na podstawie art. 535 § 3 k.p.k.

p o s t a n o w i ł:

1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;

2. obciążyć skazanego A. S. kosztami postępowania kasacyjnego, w tym jego wydatkami w kwocie 20,00 (dwadzieścia) złotych.

[J.J.]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 5 kwietnia 2023 r., sygn. akt II K 549/18, Sąd Rejonowy w Zabrzu uznał oskarżonego A. S. za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu, to

jest przestępstwa z art. 197 § 1 k.k. i za to na mocy tego przepisu skazał go na karę 2 lat pozbawienia wolności.

Apelację od powyższego wyroku złożył obrońca oskarżonego A. S. zaskarżając powyższy wyrok w całości.

Po rozpoznania apelacji Sąd Okręgowy w Gliwicach wyrokiem z dnia 24 listopada 2023 r., sygn. akt VI Ka 650/23, utrzymał zaskarżony wyrok mocy.

Kasację od wyroku Sądu drugiej instancji wniósł obrońca skazanego A. S.. Zaskarżył wyrok Sądu odwoławczego w całości na korzyść skazanego, zarzucając rażącą obrazę prawa procesowego, która mogła mieć istotny wpływ na treść kwestionowanego wyroku, poprzez naruszenie:

1. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. polegające na zaniechaniu należytego rozważenia przez Sąd Okręgowy w Gliwicach zarzutów podniesionych w apelacji obrońcy, nawiązujących do dokonanej przez Sąd pierwszej instancji dowolnej, a nie swobodnej oceny całokształtu zebranego w toku sprawy materiału dowodowego, w tym nienależytego rozważenia przez ten Sąd okoliczności mających istotne znaczenie dla przyjęcia realizacji przez skazanego znamion przypisanego mu przestępstwa, w wyniku czego doszło do zaaprobowania przez ten Sąd nieprawidłowej, albowiem przeprowadzonej przez Sąd Rejonowy w Zabrzu z naruszeniem art. 7 k.p.k. oceny zebranych dowodów i w konsekwencji utrzymania w mocy wadliwego wyroku;
2. art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 442 § 3 k.p.k. poprzez brak zastosowania się do zapatrywań prawnych i wskazań sądu odwoławczego, zawartych w treści uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 13 kwietnia 2017 r., sygn. akt II AKa 276/16, w zakresie w jakim Sąd ten nakazał rozważenie niemieckiego kontekstu normatywnego relewantnego w zakresie przestępstwa z art. 197 k.k., przy uwzględnieniu zmiany niemieckich przepisów karnych w tym zakresie oraz regułę intertemporalną wyrażoną w § 2 niemieckiego kodeksu karnego (k. 53), co w konsekwencji doprowadziło do przeniknięcia do postępowania zakończonego wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach zaniechania co do ich ustalenia;

3. art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z 442 § 3 k.p.k. poprzez brak zastosowania się do zapatrywań prawnych i wskazań sądu odwoławczego, zawartych w treści uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 13 kwietnia 2017 r., sygn. akt II AKa 276/16, w zakresie w jakim Sąd ten nakazał ustalenie w trakcie ponownego postępowania w toku przesłuchania K. P., czy „pokrzywdzona zamanifestowała na zewnątrz, w sposób możliwy do odebrania przez oskarżonego swoją niezgodę na współżycie płciowe w czasie relewantnym z perspektywy zarzucanego oskarżonemu przestępstwa” (k. 55), co w konsekwencji doprowadziło do istotnych uchybień w tym zakresie i poczynieniu przez Sąd samoistnych ustaleń faktycznych sprzecznych z zasadą domniemania niewinności;
4. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. poprzez nieuwzględnienie jako podstawy dowodowej dokonywanych ustaleń faktycznych, a w konsekwencji zaniechanie analizy i oceny znajdujących się w aktach sprawy dowodów w postaci zeznań świadków M. K., E. P., M. W., pomimo iż dokumenty te stanowią źródło wiedzy o okolicznościach sprawy i relacjach stron, a w konsekwencji rażąco dowolność oceny dowodów i nieuprawnione ograniczenie podstawy dowodowej rozstrzygnięcia jedynie do dowodów niekorzystnych dla skazanego, co następnie przeniknęło do wadliwego procedowania Sądu Odwoławczego, a w konsekwencji rażące wykroczenie poza swobodę oceny dowodów poprzez przyznanie waloru wyłącznej wiarygodności depozycjom pokrzywdzonej w zakresie sprawstwa czynu przypisanego skazanemu, w sytuacji gdy obiektywne dowody znajdujące się w aktach sprawy poddają w wątpliwość twierdzenia pokrzywdzonej, co ma istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy;
5. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. poprzez dokonanie w sposób rażąco dowolny kontroli prawidłowości rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego w Zabrzu, w zakresie w jakim zarzucono bezkrytyczne obdarzenie wiarą depozycji pokrzywdzonej, przy jednoczesnym braku wszechstronnego rozważenia treści opinii psychologicznych wydanych względem jej osoby, opisujących cechy osobowości narcystycznej w zakresie istotnym z punktu widzenia oceny wiarygodności jej zeznań, a w konsekwencji rażące ograniczenie

swobodnej oceny dowodów poprzez oparcie stanu faktycznego jedynie na podstawie zeznań pokrzywdzonej.

Obrońca skazanego A. S. wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji w całości i uniewinnienie skazanego A. S. od popełnienia przypisanego mu czynu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na kasację Prokurator wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasację obrońcy skazanego A. S. jako oczywiście bezzasadną należało oddalić na podstawie art. 535 § 3 k.p.k.

Na wstępie tej części uzasadnienia należy przypomnieć skarżącemu, że kasacja nie może być traktowana jako środek prowadzący do ponowienia zwykłej kontroli instancyjnej, a analiza niniejszego nadzwyczajnego środka zaskarżenia prowadzi do wniosku, że jego autor próbuje skłonić Sąd Najwyższy do przeprowadzenia kolejnej, niejako trzecioinstancyjnej kontroli odwoławczej, co jest sprzeczne z dyspozycją art. 519 k.p.k.

Trafnie zauważa Prokurator w odpowiedzi na kasację, że sformułowane w niej zarzuty w większości są tożsame z tymi, które zostały przedstawione przez obrońcę A. S. - adw. A. S. 1. w apelacji, która nie została przez Sąd drugiej instancji uwzględniona. Zasadnie przypomina także, sięgając do judykatów Sądu Najwyższego, że niedopuszczalne jest podnoszenie w nadzwyczajnym środku zaskarżenia wprost zarzutów pod adresem orzeczenia Sądu pierwszej instancji. Ponadto nie ulega także wątpliwości, że nie jest również dopuszczalne wniesienie kasacji z powodu domniemanego błędu w ustaleniach faktycznych (arg. art. 523 § 1 k.p.k.).

Analiza nadzwyczajnego środka zaskarżenia wniesionego przez obrońcę skazanego prowadzi natomiast do jednoznacznego stwierdzenia, że badana kasacja sprowadza się głównie do podniesienia zarzutów o charakterze błędów w ustaleniach faktycznych i to w zakresie, jaki w znacznej części objęty był apelacją sporządzoną od orzeczenia Sądu Rejonowego w Zabrzu. Obrońca A. S., formułując zarzuty – w szczególności w pkt. a *petitum* (naruszenie art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z

art. 457 § 3 k.p.k.) – wobec wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach, powtarza zarzuty apelacyjne, starając się w ten sposób doprowadzić do weryfikacji przez Sąd Najwyższy ustaleń dokonanych przez Sąd Rejonowy w Zabrze. A przecież rolą Sądu Najwyższego nie jest dokonanie ponownie oceny dowodów i weryfikacja ustaleń faktycznych, a jedynie sprawdzenie czy sądy nie dopuściły się rażącego naruszenia przepisów postępowania karnego, które mogło mieć wpływ na dokonane ustalenia faktyczne i w efekcie na zapadłe orzeczenie.

Natomiast w kontekście zarzutów z pkt. d) i e) *petitum* kasacji zwrócić należy z kolei obrońcy uwagę, że w zwykłym środku odwoławczym tego rodzaju kwestie jak ocena innych dowodów poza zeznaniami pokrzywdzonej, czy też ocena jej depozycji w kontekście opinii psychologicznej nie były podnoszone. Nie mógł więc Sąd odwoławczy naruszyć regulacji art. 433 § 2 k.p.k.

Mając powyższe na względzie należy zatem stwierdzić, że uważna lektura treści uzasadnienia wyroku Sądu Odwoławczego wskazuje, iż Sąd ten prawidłowo rozpoznał wszystkie zarzuty podniesione w apelacji obrońcy skazanego i stosownie do art. 457 § 3 k.p.k., podał czym kierował się wydając wyrok oraz z jakich powodów zarzuty apelacji uznał za niezasadne.

Raz jeszcze podkreślenia wymaga całkowita bezzasadność sformułowanego w pkt. a) kasacji zarzut nierzetelnego rozważenia przez Sąd drugiej instancji zarzutów zwyczajnego środka odwoławczego dotyczących dokonanej przez Sąd pierwszej instancji oceny dowodów w kontekście znamion przypisanego A. S. czynu. Sąd odwoławczy wskazał, odnosząc się do najistotniejszych w sprawie dowodów, dlaczego akceptuje dokonaną przez Sąd Rejonowy w Zabrze „swobodną” ocenę dowodów, przywołując w odpowiednich miejscach uzasadnienia, dlaczego uważa ją za odpowiadającą zasadom prawidłowego rozumowania oraz wskazaniom wiedzy i doświadczenia życiowego. W szczególności Sąd Okręgowy wskazał, dlaczego, w ocenie tej instancji, podstawowe znaczenie ma dowód z zeznań pokrzywdzonej, akcentując również, dlaczego uznany został za dowód wiarygodny i korelujący z pozostałymi, wyłączając wyjaśnienia oskarżonego, dowodami zgromadzonymi w sprawie, a to z opinią biegłej oraz zeznaniami innych świadków. Sąd drugiej instancji uwypuklił w swym uzasadnieniu, dlaczego i które

fragmenty zeznań tej pokrzywdzonej wskazują na to, że zostały zrealizowane znamiona przestępstwa zgwałcenia.

Oczywiście bezzasadny jest również zarzut sformułowany w pkt. b) kasacji, a odnoszący się do niedostatecznego rozważenia przez Sąd Okręgowy w Gliwicach niemieckiego kontekstu normatywnego. Trafnie przytoczył w tej kwestii Sąd Odwoławczy ustalenia Sądu Rejonowego w Zabrzu, który to Sąd wyjaśnił, że „(...) zastosowanie rozwiązania przewidzianego w art. 111 k.k. jest uzależnione od ustalenia, iż przestępstwo zostało przez obywatela polskiego popełnione za granicą. Sąd Rejonowy wskazał że odpowiednikiem polskiego prawa art. 197 k.k. jest § 177 niemieckiego kodeksu karnego (StGb), który penalizuje przymuszanie innej osoby siłą do aktywnego zaangażowania się w czynności seksualne z przestępcą lub osobą trzecią i sprawca podlega karze pozbawienia wolności nie krótszej niż jeden rok, a w szczególnie poważnych przypadkach kara nie może być krótsza niż dwa lata, przy czym sprawa jest szczególnie poważana w przypadku, gdy sprawca obcuje płciowo z ofiarą lub dopuszcza się podobnych czynności seksualnych z ofiarą. W ocenie Sądu Okręgowego powyższa analiza jest wystarczająca dla przyjęcia dopuszczalności odpowiedzialności karnej oskarżonego wedle przepisów polskiej ustawy karnej, bowiem wynika z niej, iż osoba przymuszająca inną osobę siłą do aktywnego zaangażowania się w czynności seksualne z przestępcą, gdy sprawca obcuje płciowo z ofiarą podlega karze nie krótszej niż 2 lata, zaś opis znamion w tym zakresie, choć użyto innych sformułowań, jest tożsamy ze znamionami przepisu art. 197 § 1 k.k.”. Przywołany w tym miejscu uzasadniania wywód Sądu drugiej instancji należy uznać za wyczerpujący. Ponadto jak trafnie zauważył Prokurator w odpowiedzi na wniesioną kasację nie bez znaczenia dla powyższego twierdzenia pozostaje również fakt, że obrońca w treści nadzwyczajnego środka zaskarżenia, sam nie kwestionuje zasadności ustaleń Sądu pierwszej instancji w tym zakresie. Co więcej, nawet przy przyjęciu najłagodniejszej formy zgwałcenia, czyn taki jak przypisany w tej sprawie A. S., na gruncie prawa niemieckiego, zagrożony jest karą pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 5, a w tym przedziale mieści się kara wymierzona skazanemu przez sąd *meriti*.

Za niezasadny należało także uznać zarzut kasacji sformułowany w pkt. c) tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia dotyczący nieustalenia jakoby pokrzywdzona K. P. „(...) zmanifestowała na zewnątrz, w sposób możliwy do odebrania przez oskarżonego swoją niezgodę na współżycie płciowe w czasie relewantnym z perspektywy zarzucanego oskarżonemu przestępstwa (...)”. Tymczasem w uzasadnieniu wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach wprost odniesiono się do tej kwestii podając, że pokrzywdzona: „(...) podkreślała, że krytycznego dnia z powodu odczuwanych dolegliwości macicy nie wyraziła zgody na odbycie z oskarżonym stosunku płciowego. (...) wyraźnie podała, że po tym, jak odmówiła współżycia z A. S., ten nie tylko rzucił ją na łóżko, zerwał z niej koszulkę oraz przygniótł ją ciężarem swojego ciała, ale nadto trzymał ją za ręce” (k. 1153, t VI). Ponadto w treści sporządzonego przez siebie uzasadnienia Sąd Odwoławczy wskazał na poprawne ustalenia Sądu Rejonowego w Zabrze dotyczące przełamania oporu pokrzywdzonej, poprzez przytrzymywanie jej za ręce, tułów a nawet wykorzystanie samej masy ciała oskarżonego (k 1155, t VI).

Sąd Okręgowy w Gliwicach w treści sporządzonego uzasadnienia wystarczająco odniósł się również do okoliczności tła zdarzenia, czyli rzekomej zemsty pokrzywdzonej. Prawidłowo podał, że depozycje K. P. dotyczące pozostałych czynów (objętych innym postępowaniem) mogłyby wskazywać na chęć zemsty. Ujawnienie natomiast na późniejszym etapie postępowania zdarzeń związanych z przanalizowanym procesem karnym - uwiarygadnia stanowisko tej pokrzywdzonej. Co więcej nie poprzestając na samym odwołaniu się do treści zeznań pokrzywdzonej Sąd drugiej instancji nawiązał także do opinii sporządzonych na potrzeby przedmiotowej sprawy, dotyczących stanu sfery psychicznej K. P., przywołując jednocześnie opis psychologiczny pokrzywdzonej, wyłaniający z się z badań psychologicznych.

Nie podzielając twierdzeń autora kasacji, a tym samym nie stwierdzając, aby na etapie postępowania odwoławczego doszło do naruszenia przepisów prawa i to o charakterze rażącym oraz mającym istotny wpływ na treść orzeczenia, postanowiono jak w części dyspozytywnej.

Wobec uznania kasacji za oczywiście bezzasadną, należało również obciążyć skazanego - na podstawie art. 636 § 1 k.p.k. w zw. z art. 637a k.p.k. - kosztami postępowania kasacyjnego.

Biorąc pod uwagę powyższe orzeczono, jak w części dyspozytywnej postanowienia.

[J.J.]

[r.g.]